

THE PERSON IN HISTORICAL CONTEXT

- Savchenko V.** The unknown facts of Shvartsbard's biography (to the history of cooperation with State Security of the USSR) **120**
- Vronska T.** Stalin's gender politics during the «Great Terror» (1937–1938) **137**
- Kovalchuk V.** The destiny of Stepan Bandera's brother Bohdan **176**

THE HISTORY OF WORLD WAR II

- Hutsal P., Bazhan O.** The crimson glow of «golden September» (political repressions in Ternopil region during 1939–1941) **182**
- Political repression in Ternopil region during 1939–1941** (by documents the State archive of Security Service of Ukraine and State archive of Ternopil region) / The article *O. Bazhan, P. Hutsal, L. Kit* **194**
- Potylchak O.** Reorganization of stationary camps for prisoners of war in the Soviet Ukraine (1946–1950) **252**

REVIEWS

- Podkur R.** «Family hostage» as a form of state terror. (Book review: *T. Vronska*. The hostages of totalitarian regime: the repressions against families of «people's enemies» in Ukraine (1917–1953) / T. Vronska. – Kyiv: Institute of history of Ukraine of NAS of Ukraine, 2009. – 486 p. Bibliography: p. 458–478.) **281**

BOOKSHELF **288**

НАМ 15 РОКІВ

Слово до читачів

Презентуючи у серпні 1994 р. перше число нового науково-публіцистичного журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ», голова Головної редакційної колегії науково-документальної серії книг «Реабілітовані історією» акад. П.Т. Тронько наголошував на важливості для часопису знайти свого читача: «*Ним може стати музейник, який прагне створити яскраву і дохідливу експозицію для відвідувачів. Ним може стати кожен, для кого історія України — це не просто рядки шкільного підручника*».

За 15 років, що минули із часу появи першого номера «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ», журнал таки знайшов свого читача, поступово здійснюючи дрейф від науково-публіцистичного стилю з характерним для нього (як і всієї історичної публіцистики середини 1980-х – 1990-х рр.) пошуком та оприлюдненням насамперед сенсаційного матеріалу й орієнтацією на заповнення історіографічних лакун (так званих «білих плям»), до стилю суто наукового (науково-документального), заглиблення в історичний контекст. Відтак нині нашим читачем є здебільшого фаховий історик, на ґрунтовний діалог з яким саме й орієнтується редколегія часопису.

Упродовж п'ятнадцятиріччя, що минуло, редакційна колегія видання свідомо йшла на те, аби публікація «нормативних» чисел журналу чергувалася зі спецвипусками, які присвячувалися тій або іншій актуальній із наукового погляду проблемі, достатньою мірою цікавій для читача й належним чином задокументованій у матеріалах Галузевого державного архіву Служби безпеки України. Серед цих спецвипусків «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ» варто згадати такі: історія фабрикації й трагічні наслідки «справи Єврейського антифашистського комітету (ЄАК)» (№ 3/4 (8/9), 1998); Чорнобильська трагедія у документах і матеріалах (№ 1 (16), 2001); «справа Всесоюзної військово-офіцерської контрреволюційної організації» (справа «Весна», 1930–1931 рр.) за документами Державного архіву Служби безпеки України (№ 1 (18) – № 2 (19), 2002); влада і Костьол у советській Україні, 1919–1937 рр.: Римо-католицька церква під репресивним тиском тоталітаризму (№ 2 (21), 2003); репресована УАПЦ: Політичні репресії проти священиків Української автокефальної православної церкви (1919–1938 рр.) (№ 1/2 (24/25), 2005 – № 1/2 (26/27), 2006) та ін.

Як і раніше, редколегія вважає своїм обов'язком значну увагу приділяти публікації документальних матеріалів з архівів колишніх спецслужб тоталітарного СРСР — завдання тим більш актуальне, що після порівняно тривалого періоду «перестройки», а, відтак, і архівної відкритості, матеріали колишнього КГБ в учорашньому імперському центрі знову переходять у режим «закритого» зберігання, і насамперед в їхній «українській» частині. Але, безперечно, у центрі уваги нашого видання — людські долі у контексті тоталітарної доби. Висвітлення життєвого шляху тієї або іншої особи редколегія та автори часопису завжди намагалися (і прагнутьимуть надалі) здійснювати не лише на підставі однієї — двох справ з ГДА СБ України (іноді так і було у перші роки «гласності» й «перестройки»), а й верифікуючи специфічні енкаведистські матеріали за «цивільними» джерелами з центральних та обласних державних архівів, відкритими й колишніми «спецхранівськими» виданнями, особистим листуванням тощо.

Попри відоме урядове рішення щодо фінансування журналу «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ», наш часопис так ніколи

й не підтримувався коштами державного бюджету, тому іноді підготовленим матеріалам доводилося роками чекати на вихід у світ. Утім, редколегія за будь-яких умов не втрачала оптимізму, сподіваючись на підтримку людей, яким не байдуже до оперативного й перманентного оприлюднення правди про репресивно-тоталітарний період нашої історії. Саме завдяки цим Небайдужим наш журнал зміг подолати тривалу паузу, яка настала після появи його 2-го (21-го) числа 2003 р., і нині виходить доволі регулярно. Не маємо багатотисячних накладів, але натомість присутні сьогодні у вигляді електронної версії у мережі Інтернет.

Віддаючи на суд читацької аудиторії перший за 2009 р. номер «З архівів ВУЧК–ГПУ–НКВД–КГБ», ми з оптимізмом дивимосся у майбутнє — готуємо нові числа видання, шукаємо цікавих авторів, урізноманітнюємо тематику, посилено працюємо в архівах.

Віriamo (і знаємо!), що робимо Суспільно Корисну Справу, тож сподіваємося на вашу підтримку, шановні читачі.

З повагою,

*Ваш Головний редактор
Олександр Рубльов*